Paikkatietoasiain neuvottelukunta 15.3.2010

LUONNOS

PAIKKATIETOASIAIN NEUVOTTELUKUNTA (PATINE) JA SEN TOIMINTAPERIAATTEET

1. Tausta ja tavoitteet

Erilaisista tietovarannoista ja tietoverkon palveluista on muodostunut keskeisiä elementtejä hallinnossa, yritystoiminnassa ja monissa kansalaisten arkipäivän toiminnoissa. Suureen osaan tietovarannoista liittyy tavanomaisen rekisteritiedon ohella myös sijaintitiedot suoraan tai välillisesti. Sijainnin avulla erilaiset kohteet ja ilmiöt ovat maantieteellisesti paikannettavissa ja sijoitettavissa ympäristöönsä. Näitä sijaintitiedoilla varustettuja tietovarantoja kutsutaan yleisesti paikkatiedoiksi.

Sijaintitietoon perustuva paikkatietojen yhdistäminen tarjoaa monipuolisen mahdollisuuden tietojen hyödyntämiseen, analysointiin, jalostamiseen ja visualisointiin. Paikkatietotekniikan tarjoamien etujen vuoksi sijaintitietoja tallennetaan ja erilaisia paikkatietojärjestelmiä rakennetaan yhä laajemmin sekä julkishallinnon organisaatioissa että yksityisissä yrityksissä. Tietoaineistojen tehokas ja monipuolinen hyödyntäminen on yhä enenevässä määrin riippuvaista eri alojen organisaatioiden halukkuudesta tehdä yhteistyötä yhteiskäytön tehostamiseksi ja esteiden poistamiseksi.

INSPRE-direktiivi Euroopan yhteisön paikkatietoinfrastruktuurin perustamisesta (2007/2/EY) tuli voimaan 15.5.2007. Se luo yleiset puitteet viranomaisten hallinnassa olevien paikkatietoaineistojen saatavuudelle ja käytölle Euroopassa. Direktiivin toimeenpano perustuu kansallisten paikkatietoinfrastruktuurien yhteentoimivuuden vaiheittaiseen kehittämiseen. Direktiivin yhtenä keskeisenä tavoitteena on hajautetun ympäristöasioiden hoitoa tukevan seuranta- ja raportointijärjestelmien kehittäminen.

INSPIRE-direktiivi edellyttää, että kukin jäsenvaltio nimeää yhteystahon, joka vastaa direktiiviä koskevasta yhteydenpidosta Euroopan komission kanssa. Lisäksi samassa artiklassa edellytetään, että tätä yhteystahoa tukee koordinaatiorakenne, jossa otetaan huomioon toimivallan ja tehtävien jako jäsenvaltioiden sisällä. INSPIRE-direktiivin toimeenpanoa varten säädetyssä laissa paikkatietoinfrastruktuurista (421/2009), jäljempänä paikkatietolaissa, yhteystahoksi määritellään maa- ja metsätalousministeriö ja koordinaatiorakenteeksi nimetään asetettava paikkatietoasiain neuvottelukunta.

Neuvottelukunta toimii lain mukaan INSPIRE-direktiivin ja sen täytäntöönpanon yhteistyö- ja koordinaatiotahona direktiivin 19 artiklan mukaisesti ja tukee maa- ja metsätalousministeriön toimintaa direktiivin edellyttämänä yhteystahona. Lisäksi neuvottelukunnan tehtävänä on seurata ja arvioida kansallisen paikkatietoinfrastruktuurin kehittymistä ja käyttöä, tehdä aloitteita ja antaa lausuntoja. Laki sisältää valtuudet säätää neuvottelukunnan tehtävistä ja kokoonpanosta tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Lain mukaan valtioneuvosto nimittää neuvottelukunnan jäsenet.

Paikkatietoasiain neuvottelukunnan tehtävistä on säädetty valtioneuvoston asetuksessa Paikkatietoinfrastruktuurista (725/2009). Valtioneuvoston päätöksen mukaan neuvottelukunnan toimikausi on 1.3.2010 - 28.2.2013.

2. Edelliset neuvottelukunnat

Valtioneuvoston päätöksellä 11.2.2010 asetettu neuvottelukunta (PATINE) jatkaa osittain kahden edellisen neuvottelukunnan työtä.

Ensimmäinen 21.7.2001- 31.8.2004 toiminut paikkatietoasiain neuvottelukunta määritteli strategiseksi tehtäväkseen eri toimialojen yhteistyön edistämisen kansallisten ja kansainvälisten tarpeiden mukaisen paikkatietoinfrastruktuurin kehittämiseksi. Neuvottelukunta asetti jaostoja selvittämään paikkatietoasioiden tilaa ja kehittämistarpeita ja valmisteli niiden avustamana kansallisen paikkatietostrategian vuosille 2005 - 2010. Strategia kuvaa periaatteita, tavoitteita ja toimenpiteitä, joiden mukaisesti Suomen paikkatietoinfrastruktuuria nähtiin tarkoituksenmukaiseksi kehittää. Strategian valmistelussa otettiin huomioon EU:n piirissä käynnistynyt paikkatietoinfrastruktuurin (INSPIRE) perustamiseen tähtäävän direktiivin valmistelu.

Toinen 1.11.2004 – 31.12.2007 toiminut neuvottelukunta keskittyi kansallisen paikkatietostrategian toimenpiteisiin ja niiden sovittamiseen kansalliseen ja eurooppalaiseen kehitystilanteeseen. Neuvottelukunnan loppuraportti on käytännössä samalla myös kansallisen paikkatietostrategian seurantaraportti. INSPIRE-direktiivi oli neuvottelukunnan toimikauden aikana aktiivisessa valmisteluvaiheessa, mistä syystä ehdotusta ja hyväksyttyä direktiiviä käsiteltiin kaikissa neuvottelukunnan kokouksissa. Direktiivin viivästyminen käytännössä hidasti myös kansallisten toimenpiteiden toteuttamista.

Paikkatietojen hinnoittelu- ja luovutusperiaatteet olivat esillä lähes kaikissa kokouksissa. Erilaisten periaatteiden ominaisuuksista ja vaikutuksista valmisteltiin lyhyt esiselvitys ja laajempi tutkimusraportti. Hinnoittelu- ja luovutusperiaatteista ei kuitenkaan saavutettu konkreettista ratkaisua. Näiden asioiden käsittely on jatkunut osana yleisempää julkisen hallinnon tietohallinnon kehittämistä ja INSPIRE-direktiivin toimeenpanoa.

Toisen neuvottelukunnan keskeisinä tuloksina voidaan nähdä perustan valmistelu kansalliselle paikkatietoinfrastruktuurille (mm. suositukset), INSPIRE-direktiivin onnistunut valmistelu ja paikkatietoasioiden selkeämpi kytkeytyminen osaksi yleisempää tietoyhteiskuntastrategiaa ja sen toimeenpanoa.

2. Kokoonpano

Paikkatietoasian neuvottelukunnan puheenjohtajana toimii neuvotteleva virkamies Antti Vertanen maa- ja metsätalousministeriöstä. Puheenjohtajan ollessa estynyt puheenjohtajana toimii tapauskohtaisesti maa- ja metsätalousministeriön nimeämä neuvottelukunnan jäsen.

Neuvottelukunnan jäseniä ovat:

Kaija Martiskainen, järjestelmäpäällikkö, sisäasiainministeriö
Sami Heikkilä, erityisasiantuntija, puolustusministeriö
Jukka Uusitalo, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö
Sari Kauppinen, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö
Seppo Öörni, liikenneneuvos, liikenne- ja viestintäministeriö
Juha Vuorimies, tietohuoltopäällikkö, ympäristöministeriö
Satu Tolonen, erikoissuunnittelija, työ- ja elinkeinoministeriö
Tiina Tuurnala, johtaja, Liikennevirasto

Risto Nuuros, maanmittausneuvos, Maanmittauslaitos
Kristiina Soini, tietohallintojohtaja, Suomen ympäristökeskus, SYKE
Marja Tammilehto-Luode, kehittämispäällikkö, Tilastokeskus
Matti Holopainen, maankäytön asiantuntija, Suomen Kuntaliitto
Mika Leivo, yksikön johtaja, Affecto Finland Oy, Karttakeskus
Tuomas Frösen, kaupungingeodeetti, Espoon kaupunki
Tuuli Toivonen, yliopistonlehtori, Helsingin yliopisto

Neuvottelukunnan pysyvät asiantuntijat ovat:
Tapani Sarjakoski, osastonjohtaja, Geodeettinen laitos
Henry Kvarnström, insinöörieversti, Pääesikunta

Neuvottelukunnan sihteeristön tehtävistä huolehtii paikkatietoinfrastruktuurista annetun asetuksen (725/2009) perusteella Maanmittauslaitos. Maanmittauslaitos on nimennyt sihteereiksi Antti Rainion ja Antti Saarikosken.

Neuvottelukunnan jäsenille ei ole nimetty henkilökohtaisia varajäseniä.

3. Tehtävät

Valtioneuvoston asetuksessa Paikkatietoinfrastruktuurista (725/2009) säädetyn mukaan Paikkatietoasiain neuvottelukunnan tehtävänä on:

1) seurata kansallisen paikkatietoinfrastruktuurin yleistä kehittymistä,
2) seurata paikkatietoinfrastruktuurista annetun lain mukaisten toimenpiteiden toteutumista Maanmittauslaitoksen vuosittain valmistelemien seurantaraporttien pohjalta ja ryhtyä tarvittaessa toimenpiteisiin puutteiden korjaamiseksi,
3) käsitellä EU:n komission valmistelemia paikkatietoinfrastruktuurin toimeenpanoon liittyviä kannanottoja ja esityksiä,
4) käsitellä mahdolliset paikkatietoinfrastruktuurin toimeenpanoon liittyvät kansalliset soveltamisohjeet,
5) käsitellä mahdolliset yleisten verkkopalveluiden käyttöön liittyvät Maanmittauslaitoksen esittämät paikkatietoinfrastruktuurista annetun lain 10 §:n 3 momentissa tarkoitetut ehdot ja rajoitukset, ja
6) tehdä aloitteita ja antaa lausuntoja paikkatietoalan kehittämistä koskevista asioista.

Näiden tehtävien hoitamiseksi neuvottelukunta mm.:

- osallistuu kansallisen paikkatietostrategian valmisteluun, seurantaan ja toimeenpanon edistämiseen yhteistyössä kansallisen Inspire-verkoston kanssakäsittelee INSPIRE-direktiivin toimeenpanon raportoinnin periaatteet sekä raportoinnin sisällönkäsittelee INSPIRE-direktiivin toimeenpanosäännöt sekä uudet ja rinnakkaiset aloitteet
- käsittelee kansallista soveltamista koskevat julkisen hallinnon suositukset (JHS) ja muut ohjeet
- käsittelee tukipalvelujen tarjoamista, niihin liittyviä sopimuksia sekä tukipalvelujen käyttöä mahdollisesti koskevia ehtoja ja rajoituksiatekee aloitteita tutkimus- ja selvityshankkeiksi sekä julkisen hallinnon toiminnan kehittämiseksi
- antaa lausuntoja pyydettäessä tai harkintansa mukaan paikkatietoalaa koskevissa asioissa

4. Kokoontuminen ja päätöksenteko

Neuvottelukunta kokoontuu puheenjohtajan kutsumana 3-5 kertaa vuodessa. Neuvottelukunnan esityslistalle ehdotettavat uudet asiat on esitettävä puheenjohtajalle tai sihteereille viimeistään kolme viikkoa ennen seuraavaa kokousta. Kokouksissa esiin tulleet asiat, joita ei ole mainittu esityslistalla, katsotaan pääsääntöisesti tiedotusluonteisiksi ja ne siirretään tarvittaessa seuraavan kokouksen esityslistalle.

Kokouksissa sovelletaan laajapohjaisen valmistelun yleisiä periaatteita[1]. Puheenjohtajan tehtävänä on huolehtia siitä, että valmisteluelimen työskentely on tuloksellista ja tehokasta ja että hankkeessa edustettuina olevien tahojen asiantuntemus ja näkökannat otetaan huomioon siten, että ne vaikuttavat lopputulokseen.

Neuvottelukunnan toiminnassa noudatetaan tavanomaisia päätösvaltaisuuskäytäntöjä. Neuvottelukunnan katsotaan olevan päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja sekä vähintään puolet muista jäsenistä on läsnä. Jos asiaa päätettäessä ilmenee eriäviä mielipiteitä, asiasta päätetään yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Äänten mennessä tasan ratkaisee puheenjohtajan kanta. Valmisteluelimen jäsen voi aina liittää eriävän mielipiteensä mietintöön tai ratkaistavaan asiaan.

Kokouksista pidetään päätöspöytäkirjaa. Kokousten pöytäkirjat ovat luonnoksina nähtävissä neuvottelukunnan internet-sivuilla noin viikon kuluessa kokouksesta ja ne toimitetaan lisäksi jäsenille seuraavan kokouskutsun yhteydessä. Lopulliset pöytäkirjat asetetaan nähtäville hyväksymisen jälkeen neuvottelukunnan internet-sivuille.

Neuvottelukunnan kokouksista ei makseta kokouspalkkiota. Neuvottelukunnan jäsenten mahdolliset matkakulut ja muut toimintamenot maksetaan momentilta 30.01.01.

5. Sihteerityö

Sihteerit huolehtivat kokousten koolle kutsumisesta sovittujen aikataulujen mukaisesti, kokousmateriaalien toimittamisesta ja pöytäkirjojen pitämisestä sekä kokousmateriaalien saatavuudesta internetissä paikkatietoportaalissa, www.paikkatietoikkuna.fi. Lisäksi sihteerit osallistuvat kokousten asialistojen valmisteluun yhteistyössä puheenjohtajan kanssa.

6. Neuvottelukunnan muu toiminta

Neuvottelukunnan rinnalla toimii kansallinen Inspire-verkosto, johon on ilmoittautunut mukaan yli 200 asiantuntijaa yli 80 organisaatiosta. Verkosto on valmistellut mm. kansallista paikkatietostrategiaa ja ylläpitänyt keskustelua kansallisen paikkatietoinfrastruktuurin kehittämistarpeista. Verkosto päättää vuosittain toimintasuunnitelmastaan ja tarpeellisista työryhmistä. Voimassa olevan suunnitelman mukaan verkostolla on vuotuinen strategiaprosessi sekä neljä työryhmää ja termitalkoot. Työryhmien aihealueet ovat: verkkopalvelut ja portaali, paikkatietotuotteet ja harmonisointi, käyttöehdot ja sopimusmallit sekä paikkatietoinfrastruktuurin hyödyntäminen. Verkosto ja työryhmät järjestävät seminaareja ja työpajoja. Verkosto voi tuottaa ehdotuksia neuvottelukunnan käsiteltäväksi.

Neuvottelukunta voi tarvittaessa asettaa työryhmiä tai jaostoja valmistelemaan toimialaansa kuuluvia tehtäviä. Neuvottelukunta valitsee työryhmien/jaostojen vetäjät. Työryhmän vetäjän tulee olla

[1] Laajapohjaisen valmistelun käytön edistämistä selvittäneen työryhmän raportti, VM 1/2006, http://www.vm.fi/vm/fi/03_tiedotteet_ja_puheet/01_tiedotteet/20060127Komite/99356.pdf

pääsääntöisesti neuvottelukunnan jäsen tai hänen edustamansa tahon edustaja. Erillisiä resursseja näiden työryhmien työhön ei ole varattu. Neuvottelukunta hyväksyy näiden työryhmien/jaostojen toimintasuunnitelmat sekä niiden muutokset. Työryhmät/jaostot raportoivat toiminnastaan neuvottelukunnalle.

Työryhmien/jaostojen jäsenet voivat olla neuvottelukuntaan kuulumattomia asiantuntijoita eri toimialoilta. Vetäjät vastaavat tehtävän kannalta sopivan työskentelytavan valinnasta ja jaostojen kokoonpanosta varmistaen asioiden avoimen, asiantuntevan ja tasapuolisen käsittelyn.

7. Tiedottaminen ja viestintä

Neuvottelukunnalla on internet-sivut, joiden ylläpidosta vastaa sihteeristö. Neuvottelukunnan sivut muodostavat osan laajemmasta paikkatietoportaalista, www.paikkatietoikkuna.fi.

Neuvottelukunnan pöytäkirjat ja muut työskentelyn yhteydessä syntyvät asiakirjat asetetaan nähtäville neuvottelukunnan internet-sivuille.

Kansallisen Inspire-verkoston katsaukset toimitetaan myös neuvottelukunnan jäsenille.